

5. Korte bespreking per soort.

5.1 Duikers - Gaviidae

- Roodkeel/Parelduiker - *Gavia arctica/stellata*

Een totaal van 10417 ex. (4.9 ex/h) was een nieuw najaarsrecord. ZH nam hiervan 16% voor haar rekening, NH 59% en WD 25%. De uurgemiddelden per deelgebied waren: ZH 2.2 ex/h (92% Z), NH 8.6 ex/h (81% Z) en WD 7.1 ex/h (92% W).

Er waren twee aug.-waarnemingen (beide in NH). In NH en ZH kwam de trek vanaf eind okt. met enkele tientallen per uur op gang. In WD liepen de aantallen iets later tot dit niveau op. De trek piekte in WD eind nov. en in NH eind dec.

Van alle duikers werd 15.9% op naam gebracht. Per deelgebied waren de verhoudingen Parelduiker : Roodkeelduiker als volgt: ZH 1 : 57.8; NH 1 : 20.2; WD 1 : 41.1.

Beste dagen:

25-11	Tersch (5 hr)	388 W, 3 O, 5 tp
26-12	Hbz (4 hr)	1099 Z, 1 N, 3 tp
	Egm (3 hr)	422 Z, 3 N, 9 tp
27-12	Egm (2 hr)	266 Z, 66 N, 3 tp

- IJsduiker - *Gavia immer*

28-10	Schev	1 Z*
02-11	Schev	1 Z*
03-11	Schev	1 Z*
05-11	Schev	1 Z*
29+31-12	IJm	1 tp

- IJsduiker/Geelsnavelduiker spec. - *Gavia immer/adamsii*

05-12	Hbz	1 Z
28-12	Ame	1 W

5.2 Futen - Podicipedidae

- Dodaars - *Tachybaptus ruficollis*

09-09	Schev	1 Z
28-10	Schev	1 tp
01-12	Schev	1 tp

- Fuut - *Podiceps cristatus*

De Fuut was dit najaar rijkelijk vertegenwoordigd met 22914 ex. (10.9 ex/h). In ZH werd 46% van het totaal gezien (8.4 ex/h, 76% Z), in NH 51% (12.9 ex/h, 68% Z) en in WD 3% (1.9 ex/h, 82% W).

Vanaf half november kwam de trek op gang en meteen was er sprake van grote aantallen. Vorst in december leverde slechts enkele redelijke dagen op.

Beste dagen:

18-11	Egm (2 hr)	906 Z, 6 N, 424 tp
19-11	Hbz (4 hr)	853 Z, 8 N, 412 tp
02-12	Schev (8 hr)	1552 Z, 269 N
03-12	Schev (7 hr)	1383 Z, 62 N, 1 tp

- Roodhalsfuut - *Podiceps grisegena*

Een matig totaal van 234 ex. werd vastgesteld. 60% van de waarnemingen kwamen uit NH. De WD had echter wel het hoogste uurgemiddelde met 0.8 ex/h. In ZH en WD vloog meer dan 80% naar Z(W), in NH was dit slechts 41%.

De eerste Roodhalsfuut werd op 02-07 te Hbz gezien, terwijl in aug. al meer dan een tiental ex. langsvlogen. In ZH was de soort het meest te zien in sept., in NH in nov. en in WD in de tweede helft van okt.

Beste dagen:

03-10	Schier (3 hr)	7 W, 1 O
31-10	Schier (3 hr)	9 W

- Kuifduiker/Geoorde Fuut - *Podiceps auritus/nigricollis*

Er werden 51 ex. gesignaleerd, waarvan 10 ex. als Geoorde Fuut en 14 ex. als Kuifduiker werden benoemd. In ZH zag men 17 ex., in NH 22 ex. en in WD 12 ex.

De waarnemingen waren vrij gelijkmatig verspreid over de maanden sept. tot en met dec.

Beste dag:

29-12	Ame (2 hr)	1 W, 5 O
-------	------------	----------

5.3 Stormvogelachtigen - Procellariidae & Hydrobatidae

- Kuhls Pijlstormvogel - *Calonectris diomedea*

13-08	Hbz	1 N
08-10	Bloem	1 N*

- Grote Pijlstormvogel - *Puffinus gravis*

07-10	Vlie	1 W
20-10	Hbz	1 Z

- Kuhls/Grote Pijlstormvogel - *Calonectris diomedea/Puffinus gravis*

04-10	Schev	2 Z*
07-10	Vlie	2 W*
14-10	Schev	1 Z*
14-10	Tex	1 W
20-10	Hbz	1 Z

- Noordse Stormvogel - *Fulmarus glacialis*

Het totaal van 3932 ex. (1.9 ex/h) was respectabel. Het grootste aandeel werd geleverd door WD (75%), kleinere aantallen werden gezien in ZH (4%)

en NH (21%).

In NH werden in juli enkele exemplaren per dag gezien (met op 31-07 38 ex. Hbz) en in aug. zowel in ZH als in NH tot een tiental exemplaren per dag. Hoewel de soort tot in nov. een regelmatige verschijning was, werden aantallen die in de tientallen liepen op slechts enkele dagen in sept. en okt. geteld. Een uitschieter vond plaats op 15 okt. te Tersch.

Beste dagen:

14-09	Hbz (10 hr)	19 Z, 138 N
	Egm (6 hr)	15 Z, 94 N, 1 tp
15-10	Tersch (3 hr)	2824 W

- Grauwe Pijlstormvogel - *Puffinus griseus*

Dit najaar was voor deze soort met 363 ex. goed te noemen. In alle drie de deelgebieden werd een ongeveer gelijk aantal vastgesteld. In juli werden in totaal al 11 ex. waargenomen, waarvan de eerste op 14-07 langs Bergen aan Zee vloog, terwijl aug. 28 ex. opleverde. De eerste helft van okt. bracht de grootste aantallen, waarbij regelmatig meer dan 10 ex. per dag werden gezien.

De laatste Grauwe Pijlen werden op 26-11 opgemerkt, toen zowel langs Bergen aan Zee als Texel een exemplaar langsvloog.

Beste dagen:

07-10	Vlie (5 hr)	25 W, 3 O
	Goeree (4 hr)	15 Z, 17 N
15-10	Tersch (3 hr)	23 W

- Noordse Pijlstormvogel - *Puffinus puffinus*

Maar weinig Noordse Pijlen (n = 91) werden gezien. In ZH zag men 22 ex., in NH 48 ex. en in WD slechts 21 ex. In ZH en NH werden 15 ex. geteld in juli en vervolgens in aug. nog eens een twintigtal. De meeste exemplaren kwamen voorbij van half sept. tot half okt. Opmerkelijk is dat er op slechts één dag meer dan drie werden gezien.

Beste dag:

07-10	Vlie (5 hr)	13 W
-------	-------------	------

- Vale Pijlstormvogel - *Puffinus yelkouan mauretanicus*

08-08	Egm	1 N (aanvaard CDNA)
15-08	Hbz	1 Z (aanvaard CDNA)
27-08	Petten	1 N (aanvaard CDNA)

- Stormvogeltje - *Hydrobates pelagicus*

07-10	Schev	1 Z*
09-10	Kornwerderzand	1 W (aanvaard CDNA)

- Vaal Stormvogeltje - *Oceanodroma leucorhoa*

Met een totaal van 256 ex. kan 1989 zich scharen bij de beste jaren voor deze soort. 54 ex. (21%) werden in ZH gezien, 115 ex. (45%) in NH en 87 ex (34%) in WD.

De eerste Vaaltjes werden gemeld op 14-9. Het

voorkomen was duidelijk gepiekt in de tweede helft van sept. en de eerste helft van okt. Op 30-10 was er nog een uitschieter. Laat waren de waarnemingen op 19-12 en 29-12 te Hbz.

Beste dagen:

14-09	Hbz (9 uur)	13 Z, 27 N
15-10	Tersch (3 hr)	29 W
30-10	Schev (4 hr)	31 Z

5.4 Jan van gent - *Sula bassana*

Zeer grote aantallen Jan van Genten (n = 48606, 23.0 ex/h) vlogen dit jaar langs de kust. 29% werd in ZH gezien (58% Z), 51% in NH (24% Z) en 20% in WD (86% W).

In juli en aug. werden nimmer meer dan een tiental ex. per uur gezien. Vanaf de tweede helft van sept. lopen de aantallen vooral in NH en WD op tot honderden per dag en worden in WD grote vissende groepen gezien. Na half okt. (in WD na eind okt.) nemen de aantallen weer af tot enkelen tientallen per uur in nov. en enkelen per uur in dec. De leeftijdsverdeling zag er als volgt uit:

	1 ^e j.	2 ^e j.	3 ^e j.	4 ^e j.	adult
ZH	34.8%	26.9%	7.2%	5.1%	26.0%
NH	23.8%	39.9%	11.9%	8.3%	16.1%
WD	23.2%	30.6%	11.2%	9.3%	25.7%

In ZH werd bij 47.6% de leeftijd genoteerd, in NH bij 56.7% en in WD bij 43.1%.

Beste dagen:

14-09	Hbz (10 hr)	21 Z, 1722 N
	Egm (6 hr)	29 Z, 1502 N
23-09	Ame (9 hr)	1871 W, 5 O
13-10	Egm (4 hr)	281 Z, 1963 N

5.5 Aalscholvers - *Phalacrocoracidae*

- Aalscholver - *Phalacrocorax carbo*

Maar liefst 4722 exemplaren werden gezien. Driekwart van de waarnemingen kwam uit ZH.

In alle deelgebieden werden in aug. veel Aalscholvers gezien. In ZH en NH volgde nog een piek in okt. en in ZH ook nog in de eerste helft van nov.

Beste dagen:

19-08	Schev (5 hr)	285 Z, 24 N
28-10	Schev (6 hr)	733 Z, 3 N

- Kuifaalscholver - *Phalacrocorax aristotelis*

30-08	Schev	1 juv. tp*
14-09	Schev	1 ad. Z*
21-10	Schev	2 tp*
22-10	Schev	2 tp*

5.6 Reigers, Lepelaars & Flamingo's - Ardeidae, Threskiornithidae & Phoenicopteridae

- Kwak - *Nycticorax nycticorax*

08-07 Schev 1 Z

- Blauwe Reiger - *Ardea cinerea*

Het totaal van 617 exemplaren was heel redelijk. In ZH zag men 67% van het totaal, in NH 28% en in WD 5%. De meeste trek vond plaats in juli en aug. In sept. werden in NH ook nog behoorlijke aantallen gezien.

Beste dagen:

22-07 Schev (8 hr) 67 Z, 2 N

20-08 Schev (8hr) 108 Z

- Purperreiger - *Ardea purpurea*

04-08 Schev 2 Z

- Zwarte Ooievaar - *Ciconia nigra*

13-08 Schev 1 Z

- Lepelaar - *Platalea leucorodia*

07-07 Schev 2 N

21-08 Schev 16 Z

22-08 Schev 8 Z

26-08 Schev 4 Z

20-09 Egm 6 Z

21-09 Egm 15 Z

21-09 Hbz 19 Z

5.7 Eendachtigen - Anatidae

- Knobbelzwaan - *Cygnus olor*

Er werden 70 Knobbelzwanen waargenomen, de meeste in ZH. De waarnemingen vonden verspreid over de gehele periode plaats.

- Kleine Zwaan - *Cygnus columbianus*

278 exemplaren werden opgemerkt. De meeste waarnemingen komen uit ZH (171 ex.). Nov. en dec. waren de beste maanden.

Beste dagen:

13-11 Schev (1 hr) 34 Z

10-12 Schev (1 hr) 40 Z

- Wilde Zwaan - *Cygnus cygnus*

05-10 Egm 2 Z

12-10 Schev 4 Z

28-10 Schev 3 Z

07-11 Hbz 9 Z

12-11 Egm 6 Z

13-11 Schev 7 Z

19-11 Egm 6 N

- Rietgans - *Anser fabalis*

Een totaal van 1009 Rietganzen. Verreweg de meeste vogels werden in ZH (951 ex.) gezien. De waarnemingen stammen grotendeels uit nov. en dec.

Beste dag:

27-12 Schev (1 hr) 428 Z, 24 N

- Kleine Rietgans - *Anser brachyrhynchus*

04-12 Hbz 5 Z

05-12 Hbz 11 Z

- Kolgans - *Anser albifrons*

Ook de Kolgans was rijkelijk vertegenwoordigd met 1336 ex. (982 ex. in ZH). Vrijwel alle waarnemingen kwamen uit de periode eind nov. en dec.

Beste dag:

02-12 Schev (3 hr) 253 Z

- Grauwe Gans - *Anser anser*

Er werden 2403 Grauwe Ganzen genoteerd, maar liefst 97% kwam uit ZH. De trek speelde zich af in okt. en vooral nov.

Beste dagen:

12-11 Schev (7 hr) 712 Z

13-11 Schev (5 hr) 542 Z, 20 N

- Brandgans - *Branta leucopsis*

Dankzij ZH werd het hoge aantal van 2267 ex. waargenomen. 90% van alle vogels werd in ZH gezien. Trek werd vrijwel uitsluitend in nov. opgemerkt.

Beste dagen:

12-11 Schev (7 hr) 690 Z

13-11 Schev (4 hr) 604 Z

- Rotgans - *Branta bernicla*

Een redelijk najaar voor de Rotgans. In totaal werden 15213 ex. gezien (7.2 ex/hr). Daarvan werd 54% in ZH, 37% in NH en 9% in WD gezien. Het eerste ex. werd op 05-07 te Hbz opgemerkt. Tot sep. werden nauwelijks verplaatsingen gezien. Vanaf eind sep. kwam de trek op gang. Langs de Hollandse kust werden de hoogste aantallen in de eerste week van okt gezien. In WD vlogen de meeste ex. eind okt. langs.

Beste dagen:

01-10 Schev (10 hr) 798 Z
03-10 Hbz (6 hr) 1103 Z, 38 N

- Nijlgans - *Alopochen aegyptiacus*

Van de Nijlgans werden 25 ex. gezien. Het gros (23 ex.) werd in ZH gezien, de overige werden in NH. Alle waarnemingen kwamen uit nov.

- Bergeend - *Tadorna tadorna*

Met 6950 ex. was 1989 een goed najaar. De percentages waargenomen ex. in ZH en NH bedroegen respectievelijk 48 en 51%. In NH werd vooral noordwaartse ruitrek in juli opgemerkt. In ZH werd ook zuidwaartse trek na half sept. waargenomen.

Beste dagen:

10-07 Egm (5 hr) 588 N
07-10 Schev (9 hr) 468 Z

Bij 25% werd de leeftijd genoteerd. Hiervan was 79% ad en 21% onvolwassen.

- Smient - *Anas penelope*

Dit najaar werden redelijk veel Smienten gezien. Een totaal van 4699 ex. werd waargenomen (2.2 ex/hr). In ZH werd 43% gezien, in NH 49% en in WD 8%. In ZH vlogen de meeste in zuidelijke richting (89%), in NH de meeste in noordelijke richting (52%). Het eerste ex. vloog op 17-07 langs Hbz. Tot in sep werd de Smient onregelmatig waargenomen. Daarna was de soort een regelmatige verschijning, vooral in okt. Vorst aan het einde van het jaar resulteerde in een bescheiden zuidwaartse verplaatsing in ZH.

Beste dagen:

01-10 Schev (9 hr) 537 Z
27-12 Schev (1 hr) 238 Z, 43 N

23% van de vogels werd gesext. Ratio m:v = 1:1.7

- Krakeend - *Anas strepera*

Een middelmatig aantal van 147 ex. werd geteld. Het grootste deel (69%) werd in NH waargenomen. Hoewel de soort elke maand werd gezien, vond de meeste trek in okt. en nov. plaats.

Beste dagen:

21-09 Hbz (1 hr) 12 Z
28-10 Egm (2 hr) 12 Z

31% werd gesext. Ratio m:v = 1:0.8

- Wintertaling - *Anas crecca*

Voor de Wintertaling was het een slecht najaar (n = 2383). 47% werd in NH gezien, 39% in ZH en 14% in WD. In ZH en WD werd voornamelijk Z/W-gerichte trek geteld (resp. 80 en 84%). In NH werd voornamelijk noordwaartse trek gezien (67%).

Beste dag:

27-08 Schev (5 hr) 123 Z, 5 N

8% werd gesext. Ratio m:v = 1:2.0

- Wilde Eend - *Anas platyrhynchos*

Een totaal van 1029 Wilde Eenden werd gezien. Dankzij een duidelijke piek langs de ZH-kust van 17 t/m 23 nov werd het grootste percentage (56%) langs dit kustgedeelte opgemerkt. Overigens was er sprake van een gespreid voorkomen. 61% vloog naar Z.

Beste dagen:

17-11 Egm (3 hr) 42 Z, 80 N
18-11 Schev (7 hr) 87 Z
19-11 Schev (7 hr) 56 Z, 12 N

35% werd gesext. Ratio m:v = 1:1.3

- Pijlstaart - *Anas acuta*

Slechts 505 Pijlstaarten werden genoteerd. De verdeling over de deelgebieden was als volgt: Wd 3%, NH 58%, ZH 39%. 78% vloog zuidwaarts. Kleine trek golfjes vonden plaats in NH gedurende eind sept. en eind okt.

Beste dagen:

28-09 Hbz (3 hr) 33 Z
11-12 Schev (1 hr) 30 Z

39% werd gesext. Ratio m:v = 1:1.7

- Zomertaling - *Anas querquedula*

07-07 Schev 2 Z

- Slobeend - *Anas clypeata*

Evenals de andere zwemeenden was ook de Slobeend in zeer kleine aantallen vertegenwoordigd (n = 353). In ZH en NH werden ongeveer gelijke aantallen gezien. 62% vloog zuidwaarts.

De enige trekpiek werd in aug. opgemerkt (ruitrek?).

Beste dagen:

15-08 Schev (2 hr) 41 Z, 1 N
26-08 Hbz (1 hr) 9 Z, 24 N

75% van de vogels werd gesext. De ratio m:v was 1:0.6

- Krooneend - *Netta rufina*

26-07 Schev 2 Z
19-08 Hbz 2 Z
19-12 Hbz 3 Z

- Tafeleend - *Aythya ferina*

Een redelijk totaal van 893 ex. werd geteld. Liefst 85% werd in ZH gezien en de rest in NH. 69% vloog naar Z.

Opmerkelijk waren enkele verplaatsingen in juli bij ZH. Grotere aantallen werden verder gezien op enkele verspreide dagen in nov. en dec.

Beste dagen:

20-07	Schev (3 hr)	78 N
13-11	Schev (4 hr)	174 Z
04-12	Schev (3 hr)	130 Z

13% werd gesext. Ratio m:v was 1:0.6

- Kuifeend - *Aythya fuligula*

Van de Kuifeend werden nog minder ex. opgemerkt dan van de Tafeleend (n= 864). Bij deze soort werd iets meer dan de helft te NH opgemerkt, en de rest in ZH. 64% vloog Z-waarts.

Ook bij deze soort werden relatief veel zomerwaarnemingen gedaan. De meeste ex. werden waargenomen in nov. en dec met een duidelijke piek tijdens de vorst in begin dec.

Beste dagen:

28-09	Hbz (3 hr)	61 Z, 7 N
05-12	Hbz (3 hr)	39 N

29% werd gesext. Ratio m:v = 1:1

- Toppereend - *Aythya marila*

Najaar 1989 liet een redelijk totaal Toppers zien (n= 1265). Bij Wd werd 26% gezien, bij NH 55% en bij ZH 19%. Van dit alles vloog 70% naar Z.

Op 5 juli vloog de eerste vogel langs bij Hbz. Er volgden nog meer waarnemingen in deze maand. De aantallen bleven gering tot in sep. De soort werd met de grootste regelmaat in okt/nov. gezien.

Beste dagen:

01-10	Schier (4 hr)	80 W
28-10	Hbz (5 hr)	72 Z
27-12	Egm (2 hr)	48 Z, 4 N

34% van de vogels werd gesext. Ratio m:v was 1:1

- Eidereend - *Somateria mollissima*

Een totaal van 28704 (13.6 ex/h) Eiders is redelijk. Zoals het hoort werden de meeste ex. gezien in Wd (61%), gevolgd door NH (30%) en ZH (9%). 61% vloog naar Z(W).

Het seizoenspatroon was dit najaar volledig voorspelbaar; toenemende aantallen vanaf aug. bij alle deelgebieden met alleen in Wd (en Wd-kust met op 8 okt 975 ex. W in 3 uur!) grote verplaatsingen gedurende okt. In nov/dec. verblijven vervolgens goepjes voor de kust van ZH en NH.

Beste dagen:

03-10	Schier (3 hr)	1072 W, 322 O
31-10	Schier (3 hr)	2437 W, 985 O, 60 tp
08-12	Ame (6 hr)	271 W, 492 O, 880 tp

43% van de vogels werd gesext. De ratio volwassen man: vrouw/onvolwassen man was 1:2

- Koningseider - *Somateria spectabilis*

09-10 Kornwerderzand 1 tp (aanvaard CDNA)

- IJseend - *Clangula hyemalis*

Na het record-najaar 1988 werden dit najaar de aantallen terug gebracht tot normale proporties (n= 85). De meeste waarnemingen kwamen nu uit Wd (45 ex.), gevolgd door NH (22 ex.) en ZH (18 ex.).

De eerste vogel werd pas vastgesteld op 2 okt. te Schier. Meer dan een derde van de waarnemingen werd op slechts één dag geteld (21 nov). De overige waarnemingen kwamen ook vooral uit nov.

Beste dagen:

07-11	Schev (1 hr)	6 Z
25-11	Ame (2 hr)	33 W

42% werd gesext. De ratio m:v was 1:0.9

- Zwarte Zeeëend - *Melanitta nigra*

Een totaal van 89081 ex. (42.4 ex/h) is niet slecht te noemen. De verspreiding van de waarnemingen over de deelgebieden was als volgt: Wd 40% (58% naar Z(W)), NH 45% (33% naar Z) en ZH 15% (67% naar W).

In NH werd gerichte N-waartse trek waargenomen in juli. Ook in Wd werden eind juli veel vogels geteld. De aantallen bleven hierna laag totdat in de tweede helft van sept. de aantallen in Wd toenamen (ook veel tp), gevolgd door een toename van aantallen langs de hollandse kust. Opmerkelijke bewegingen werden verder niet vastgesteld.

Beste dagen:

23-09	Ame (tp-telling)	3000 tp
27-09	Ame (2 hr)	65 W, 1090 O, 5200 tp
01-10	Schier (5 hr)	471 W, 516 O, 2200 tp
26-12	Hbz (4 Hr)	1111 Z, 417 N

10% van de zwartjes werd gesext. De verhouding m:v was 1:0.7

- Grote Zeeëend - *Melanitta fusca*

Een niet bijzonder aantal van 1295 ex. (0.6 ex/h) werd geteld. De meeste ex. (66%) werden in NH opgemerkt.

In juli en aug. werden slechts enkele ex. gemeld. Meer dan een tiental per uur werd pas vanaf okt gezien. De grootste aantallen passeerden eind okt/nov.

Beste dagen:

28-10	Schev (6 hr)	87 Z
31-10	Hbz (4 hr)	21 Z, 25 N

18% werd gesext. De ratio m:v was 1:0.7

- Brilduiker - *Bucephala clangula*

Het totaal aantal Brilduikers bedroeg 482 ex. Ditmaal werd het grootste gedeelte in ZH gezien (58%), gevolgd

door NH (40%) en Wd (2%). 78% vloog naar Z.
Er was een waarneming in aug. en enkele in sept.
(allen in NH). Vanaf eind okt. arriveert de soort
plotseling op zee en blijft daarna, in klein aantal, een
regelmatige verschijning. Met vorst worden natuurlijk
de grootste aantallen gezien.

Beste dagen:

16-11	Egm (3 hr)	10 Z, 20 N
01-12	Schev (3 hr)	48 Z
27-12	Schev (1 hr)	26 Z, 4 N

515 werd gesext. Ratio m:v was 1:2.1

- Nonnetje - *Mergus albellus*

Door het ontbreken van aanhoudende strenge vorst
slechts 18 ex., waarvan 16 in NH. Alle waarnemingen
komen uit nov/dec.

- Middelste Zaagbek - *Mergus serrator*

Met 3367 ex. (1.6 ex/h) behoorde najaar 1989 tot de
beste najaren voor deze soort. In NH zaf men 51% van
het totaal, in ZH 42% en in Wd 7%. 86% vloog naar
Z.

In juli en aug. werd de soort, vooral in NH, in klein
aantal gezien. Vanaf half sept. vloog de soort
regelmatig langs. De grootste aantallen volgen in okt.
(en in ZH ook begin nov.), waarna de aantallen na half
nov. weer afnemen.

Beste dagen:

28-10	Schev (10 hr)	246 Z
09-11	Schev (3 hr)	141 Z

Bij 50% van de vogels werd het geslacht bepaald. De
ratio m:v was 1:2.2

- Grote Zaagbek - *Mergus merganser*

Bij gebrek aan vorst blijft het totaal steken op 131 ex.
waarvan meer dan de helft in ZH (54%).

De eerste waarneming is op 30 sept. te Schev. De
waarnemingen zijn gelijkmatig verspreid over
okt/nov/dec.

Beste dag:

16-11	Egm (3 hr)	3 Z, 9 N
-------	------------	----------

46% werd gesext. De verhouding m:v was 1:2.6

5.8 Rallen en bleshoenders - Rallidae

- Meerkoet - *Fulica atra*

02-12	Schev	1 tp
29-12	Ijm	4 tp
31-12	Ijm	7 tp

5.9 Kraanvogels - Gruidae

- Kraanvogel - *Grus grus*

24-09	Schev	2 Z
07-11	Hbz	3 Z

5.10 Steltlopers - Haematopodidae, Charadriidae & Scolopacidae

- Scholekster - *Haematopus ostralegus*

Een matig aantal van 4899 ex. werd geteld (2.3 ex/h).
In NH zag men 52% (waarvan 24% Z, 27% tp), in
ZH 40% (75% Z, 13% tp) en in Wd 8% (55% Z/W,
32% tp).

In juli vliegen er wat vogels heen en weer maar in
aug. vindt er, voornamelijk in ZH, serieuze Z-waartse
trek plaats. In de overige maanden zijn de vogels
regelmatig te zien, maar van enige trek is geen sprake.

Beste dagen:

02-08	Schev (5 hr)	100 Z, 4 N
13-08	Schev (7 hr)	175 Z, 100 tp
31-10	Schier (2 hr)	166 W

- Kluut - *Recurvirostra avosetta*

Een totaal van 108 vogels is voor najaarsbegrippen
lang niet gek. Op een enkele waarneming na werden
alle vogels in ZH gezien. In de zomer werden de
meeste kluten gemeld, maar in okt. werd de soort ook
nog op vier dagen gezien en de beste dag was zelfs in
nov! (19-11 Schev 18 Z).

- Kleine Plevier - *Charadrius dubius*

05-07	Schev	2 Z
21-07	Schev	1 Z
14-08	Schev	2 Z
02-11	Schev	3 Z(??)

- Bontbekplevier - *Charadrius hiaticula*

De Bontbekplevier behaalde haar grootste najaarstotaal
ooit met 2624 ex. Dit is vooral te wijten aan sterke
trek in ZH, waar 78% van de vogels werd gezien. De
rest kwam uit NH. Vrijwel alle vogels vlogen netjes
naar Z.

Van 13 t/m 17 aug. kon men in ZH dagelijks tientallen
tot honderden bontbekjes langs zien vliegen. Hierna
volgden kleinere aantallen met op 22/23 sept. nog een
piek. Naast twee nov.-waarnemingen werd er nog een
zeer laat ex. gezien op 27-12 te Hbz.

Beste dagen:

14-08	Schev (8 hr)	462 Z
17-08	Schev (9 hr)	205 Z
	Bloem (4 hr)	152 Z, 4 N
23-09	Schev (6 hr)	183 Z

- Strandplevier - *Charadrius alexandrinus*

22-07	Schev	1 Z
10-09	Hbz	2 N

- Morinelplevier - *Eudromias morinellus*

26-08	Weka	1 tp
03-09	Schev	3 Z

- Goudplevier - *Pluvialis apricaria*

Er werden 1783 vogels geteld. In ZH werd 84% gezien, de overigen in NH. In NH zag men de meeste vogels in aug., in ZH in sep. okt. en nov. Uit dec. kwamen vrijwel geen waarnemingen.

Beste dagen:

03-09	Schev (2 hr)	610 Z
03-10	Schev (1 hr)	117 Z
17-10	Schev (1 hr)	401 Z

- Zilverplevier - *Pluvialis squatarola*

Een redelijk aantal van 635 ex. werd waargenomen. ZH nam 62% voor haar rekening. In alle maanden van het najaar werden ze waargenomen. Alleen in de tweede helft van aug. kan men duidelijk spreken van gerichte Z-waartse trek.

Beste dag:

14-08	Schev (9 hr)	44 Z
-------	--------------	------

- Kievit - *Vanellus vanellus*

Een totaal van 16828 Kieviten is aan de matige kant. Bij ZH ziet men de meeste vogels (53%). Zoals gewoonlijk werden ze bij Wd nauwelijks gezien. Bijna 100% vloog naar Z. Dit najaar waren er vier doortrekkers te onderscheiden, steevast met ZO-wind; op 22 juli (ZH), 21+22 sep (NH), 28 okt (ZH+NH), 12+13 nov (ZH). Buiten deze dagen werd de kievit incidenteel waargenomen.

Beste dagen:

22-07	Schev (11 hr)	1135 Z, 6 N
21-09	Hbz (5 hr)	1681 Z
28-10	Schev (8 hr)	1221 Z
	Hbz (6 hr)	1047 Z, 11 N

- Kanoetstrandloper - *Calidris canutus*

Er werden 1329 kanoeten geteld waarvan iets meer in NH (55%) dan in ZH. In ZH vlogen de meeste vogels naar Z, doch in NH wasde N-waartste vliegrichting overheersend.

In de zomer, met name aug, vlogen de meeste kanoeten langs. Verder in het najaar is de soort schaars met alleen in november een oplevingkje.

Beste dag:

15-08	Schev (5 hr)	209 Z
-------	--------------	-------

- Drieteenstrandloper - *Calidris alba*

Veel Drieteenstrandlopers waren er in najaar '89 niet (n= 2291). De meeste vogels werden in ZH gezien (40%), gevolgd, dankzij tp-vogels, door Wd (31%). Van alle vogels verbleef 53% tp.

De drieteentjes werden in alle maanden in redelijke aantallen gezien. Alleen de tweede helft van aug in ZH en nov in NH+ZH springen er uit met wat grotere aantallen en meer "trekkers".

Beste dag:

29-12	Ijm	400 tp
-------	-----	--------

- Kleine Strandloper - *Calidris minuta*

42 ex. van deze soort werden opgemerkt, waarvan 24 in NH en 15 in ZH.

Op een drietal waarnemingen in sep/okt na, komen alle waarnemingen uit juli en aug. 26 aug was de beste dag met 7 ex. te Hbz. Het laatste ex. vloog langs op 16 okt bij Schev.

- Temmincks Strandloper - *Calidris temminckii*

30-08	Schev	2 Z
-------	-------	-----

- Krombekstrandloper - *Calidris ferruginea*

Er waren 8 waarnemingen van 30 vogels. De krombekjes werden van juli tot 19 okt (Schev 3 Z) gezien. Het grootste aantal was 8 Z op 23 sep te Hbz.

- Paarse Strandloper - *Calidris maritima*

Maar weinig Paarse Strandlopers werden geteld (n= 346) waarvan maar liefst 75% in ZH en de overigen in NH. "Slechts" 31% verbleef tp.

Na de eerste waarneming op 8 aug te Schev volgde er een zeer opmerkelijke Z-waartse piek in eind aug die alleen in ZH werd vastgesteld! In NH werd de soort pas vanaf half okt met enige regelmaat gezien.

Beste dag:

25-08	Schev (7 hr)	78 Z, 1 N
-------	--------------	-----------

- Bonte Strandloper - *Calidris alpina*

Een totaal van 3576 bontjes (1.7 ex/h) is vrij normaal. In NH werd 59% gezien, in ZH 37% en in Wd 4%. 66% vloog Z-waarts.

Duidelijke verplaatsingen vonden plaats in de 1e helft van aug, de 2e helft van okt en de 1e helft van nov.

Beste dagen:

15-08	Schev (5 hr)	188 Z
16-10	Schev (6 hr)	136 Z
03-11	Egm (3 hr)	101 Z

- Kemphaan - *Philomachus pugnax*

Van deze schaarse "zeetrekker" werden 64 ex. geteld. De meesten (57 ex) vlogen langs ZH. Aug was de

beste maand, enkele vogels werden gezien in juli, sep en okt.

Beste dag:

07-07 Schev (1 hr) 24 Z

- Bokje - *Lymnocyptes minimus*

28-07 Schev 2 Z(???)

26-08 Schev 1 Z

21-09 Egm 1 Z

26-09 Hbz 8 Z

05-10 Egm 1 Z

27-10 Schev 2 Z

10-12 Schev 2 Z

- Watersnip - *Gallinago gallinago*

Najaar '89 was een goed najaar voor de Watersnip (n= 1041). In NH werd 57% vastgesteld, in ZH 42%. 57% vloog Z-waarts.

Eind juli en aug vlogen regelmatig snippen langs en op dagen met (N-)O-wind enige tientallen. In sep en okt waren er een viertal dagen met leuke snippentrek. Na de eerste week van november werden nagenoeg geen watersnippen meer gezien.

Beste dagen:

22-07 Schev (8 hr) 135 Z

15-08 Hbz (4 hr) 101 Z

10-09 Schev (5 hr) 132 Z, 76 N

- Houtsnip - *Scolopax rusticola*

05-11 Egm 1 Z

- Grutto - *Limosa limosa*

06-07 Schev 2 N

07-07 Schev 6 Z

24-07 Hbz 1 N

09-08 Hbz 1 N

16-08 Schev 4 Z

- Rosse Grutto - *Limosa lapponica*

Slechts 917 rosse trutten werden genoteerd. In ZH werd 52% gezien, in Wd 29% en in NH 19%. 82% vloog Z-waarts.

Zoals voor de meeste steltlopers was aug ook voor de Rosse Grutto de beste maand. Na aug werd de soort incidenteel waargenomen (met uitzondering van 29 sep te Schev).

Beste dagen:

29-07 Schev (4 hr) 125 Z

17-08 Vlie (1 hr) 40 W, 2 tp

29-09 Schev (5 hr) 218 W

- Regenwulp - *Numenius phaeopus*

Een behoorlijk hoog aantal van 1069 Regenwulpen werd geobserveerd. In ZH vloog 74% langs en in NH

25%. Liefst 95% vloog Z-waarts.

Ook trek van deze soort bleef voornamelijk beperkt tot eind juli en aug. In sep. volgden nog enkele waarnemingen. Er waren één okt. en twee nov.-waarnemingen (laatste : 17 nov Egm ?).

Beste dag:

13-08 Schev (6 hr) 141 Z

16-08 Schev (3 hr) 175 Z, 1N

17-08 Schev (3 hr) 134 Z

- Wulp - *Numenius arquata*

Bij de wulp kunnen we met 3741 ex spreken van een recordnajaar! In ZH werden weer de meeste vogels gezien; 76%. 96% vloog Z-waarts.

Tientallen wulpen werden in aug. gezien. De grootste aantallen volgden echter op een enkele dag in sep. (de 29e) en eind nov./begin dec.

Beste dagen:

29-09 Schev (3 hr) 333 Z

02-12 Nwijk (2 hr) 434 Z

Schev (5 hr) 906 Z

03-12 Schev (4 hr) 295 Z

- Zwarte Ruiter - *Tringa erythropus*

Maar 14 zwarte ruiters, waarvan 11 in ZH, werden opgemerkt. Allen werden zij in juli/aug. gezien.

- Tureluur - *Tringa totanus*

Een gemiddeld aantal van 841 was het totaal. ZH was goed voor 78% van de waarnemingen. 76% vloog naar Z.

Ook dit was weer een typische juli/aug.-soort. Na aug waren de aantallen klein en werden alleen nog in okt. een enkele keer meerdere vogels op een dag gezien

Beste dag:

07-07 Schev (3 hr) 78 Z, 23 N

20-07 Schev (2 hr) 132 Z

14-08 Schev (3 hr) 80 Z

- Groenpootruiter - *Tringa nebularia*

Er werden 180 ex van de groenpootruiter genoteerd. In ZH werd 74% hiervan gezien.

Buiten juli/aug. was er nog slechts een handvol waarnemingen in sep.

Beste dag:

22-07 Schev (6 hr) 21 Z

- Witgatje - *Tringa ochropus*

De 58 waargenomen Witgatjes was een heel redelijk totaal. Ook bij deze soort werden de meeste vogels in juli/aug. in ZH waargenomen. Vermeldenswaard zijn een nov.- en twee dec.-waarnemingen in ZH.

- Bosruiter - *Tringa glareola*

06-07	Schev	1 Z
07-07	Schev	4 Z
22-07	Schev	2 Z
25-07	Egm	1 Z
31-08	Hbz	6 Z
03-09	Weka	1 Z

- Oeverloper - *Actitis hypoleucos*

Een recordaantal van 840 ex! Maar liefst 92% kwam op het conto van ZH. Vrijwel alle vogels vlogen Z-waarts.

Er waren slechts enkele waarnemingen na de juli/aug.-piek.

Beste dagen:

14-08	Schev (5 hr)	106 Z	-
19-08	Schev (8 hr)	280 Z	
20-08	Hbz (1 hr)	28 Z, 1 tp.	
	Schev (5 hr)	142 Z	

- Steenloper - *Arenaria interpres*

Het totaal van 2509 vogels is ronduit slecht te noemen. In NH werd 74% van de vogels gezien, de rest vrijwel allemaal in ZH. 65% van de vogels werd tp genoteerd. Er was weinig variatie in aantallen gedurende het najaar. Het leek alleen dat ook de Steenloper in kleine mate betrokken was bij steltloper trek in aug.

Beste dagen:

10-09	Hbz (4 hr)	1 Z, 39 N, 25 tp.
19-11	Hbz (4 hr)	4 Z, 82 tp.
29-12	Ulm	100 tp.

- Grauwe Franjepoot - *Phalaropus lobatus*

16-08	Vlie	2 W
-------	------	-----

- Rosse Franjepoot - *Phalaropus fulicarius*

31-10	Hbz	1 Z*
09-11	Hbz	1 Z
26-12	Schev	1 tp*

5.11 Jagers - Stercorariidae

- Middelste Jager - *Stercorarius pomarinus*

Najaar '89 was met 134 ex. geen topjaar. In ZH werd 46% gezien, in NH 44% en in Wd 10%. Er was geen duidelijke voorkeur voor vliegrichting.

Na 4 juli-waarnemingen werd de soort eind aug. regelmatig gezien. In sep./okt. waren geen duidelijke pieken aan te wijzen. In nov. waren de aantallen beduidend minder en er was één dec.-waarneming (29-12 1 tp Ulm).

In totaal werd 79% op kleed gedetermineerd. Hiervan was 50% onv. en 50% ad. lichte fase. Op 20-07 werd een ad. donkere fase bij Hbz. gemeld. Te Schev.

werden liefst 3 ad. donkere fase vogels gemeld, doch hiervan werden geen beschrijvingen gegeven.

Beste dagen:

14-09	Hbz (4 hr)	7 N
21-09	Egm (2 hr)	6 Z, 1 tp
07-10	Goe (3 hr)	6 Z, 1 N

- Kleine Jager - *Stercorarius parasiticus*

Dit najaar was het slechtste najaar in de jaren '80 voor deze soort met 1381 ex. (0.65 ex/h). ZH nam 46% voor haar rekening, NH 43% en Wd 11%. 59% van de vogels vloog naar Z.

De piekperiode lag van eind aug. tot half sep. In ZH en Wd werden ook begin okt. nog redelijke aantallen gezien. Nog maar weinig vogels vlogen langs in nov. en dec. kende nog 4 waarnemingen (laatste 24-12 Hbz).

In Wd werd bij 36% iets over het kleed opgemerkt (37% onv, 44% ad.l.f., 19% ad.d.f.), in NH bij 63% (62% onv, 26% ad.l.f., 12% ad.d.f.) en in ZH bij 53% (20% onv, 17% ad.l.f., 63% ad.d.f.). Veel onv. jagers worden nog steeds genoteerd als ad. donkere fase!!

Beste dagen:

28-08	Hbz (4 hr)	7 Z, 20 N
14-09	Hbz (10 hr)	6 Z, 54 N
	Egm (6 hr)	10 Z, 44 N
15-09	Schev (6 hr)	57 Z, 2 N

- Kleinste Jager - *Stercorarius longicaudus*

10-09	Schev	1 ad. Z*
14-09	Hbz	1 ad. N
02-10	Hbz	1 ad. N (aanvaard CDNA)

- Grote Jager - *Stercorarius skua*

Ook de aantallen Grote Jagers waren niet spectaculair (n= 199). In NH zag men 60% van het totaal, in ZH 25% en in Wd 15%. 46% van de vogels vloog Z-waarts.

Al in juli werd meer dan een tiental ex. gezien waaronder 5 W op 29-07 te Ame. Ein aug. en in sep. wordt de soort in kleine aantallen gezien doch de eerste helft van okt. is de periode met de beste dagen. In nov. worden vervolgens slechts 4 ex. gezien en dec. 2 ex.

Beste dagen:

14-09	Hbz (8 hr)	1 Z, 14 N
14-10	Hbz (6 hr)	1 Z, 11, N 1 tp
	Egm (4 hr)	8 N

5.12 Meeuwen & Sterns - Laridae

- Zwartkopmeeuw - *Larus melanocephalus*

De 52 waargenomen Zwartkopmeeuwen vertegenwoordigt het grootste halfjaar-totaal ooit. De toenemende aantallen houden ongetweefd verband met toenemende aantallen broedvogels in NW-Europa.

In ZH werden 37 vogels gezien, in NH 14 en in Wd 1. Er werden 10 tp verblijvende vogels genoteerd, van de rest vloog 86% naar Z.

Het merendeel van de vogels werd in juli en aug. gezien. Hierbij zaten ook vogels te Schev. die hier een tijdje verbleven. Vervolgens zijn er slechts 4 waarnemingen in sep. In okt. worden vooral bij Schev. op enkele dagen meerdere ex. geteld en in nov. volgen nog eens 6 waarnemingen. Er is één dec.-waarneming; 31-12 1 tp IJm.

Beste dagen:

21-08	Schev (3 hr)	4 Z
14-10	Schev (2 hr)	3 Z, 1 tp.

- Dwergmeeuw - *Larus minutus*

In najaar '89 werd de trend van de laatste jaren met hoge aantallen Dwergmeeuwen doorgezet (n= 10877, 5.2 ex/h). In NH werd 69% gezien (67% naar Z), in ZH 21% (88% naar Z) en in WD 10% (99% naar Z(W)).

Tot half sept. werden slechts enkelingen gezien. Hierna werden af en toe meer dan een tiental ex. per uur gezien. De grotere aantallen werden geteld in de tweede helft van okt. en begin nov. In dec. was de soort opvallend schaars.

In Wd werd 66% op leeftijd gebracht (1kj 8%, 2kj 2%, ad 90%).

In NH werd 72% op leeftijd gebracht (1kj 12%, 2kj 1%, ad 87%).

In ZH werd 54% op leeftijd gebracht (1kj 10%, 2kj 1%, ad 89%).

Beste dagen:

28-10	Egm (3 hr)	395 Z, 13 N
03-11	Egm (3 hr)	829 Z, 4 N
04-11	Hbz (4 hr)	357 Z, 23 N

- Vorkstaartmeeuw - *Larus sabini*

Er werden 24 ex. geclaimd. Helaas is niet duidelijk of we daadwerkelijk met een goed najaar van de soort te maken hadden maar maar liefst 13 ex. niet beschreven werden.

15-08 Katw 1 ad. Z	13-10 Ters 1 1kj Z
15-08 Schev 1 1kj. Z*	15-10 Ters 1 1kj Z*
17-09 Schev 2 1kj. Z*	20-10 Schev 1 1kj Z*
17-09 Hbz 4 1kj	21-10 Hbz 1 ad Z
18-09 Egm 1 1kj Z	30-10 Schev 2 1kj Z*
23-09 Schev 1 1kj Z*	11-11 Schev 1 1kj Z*
07-10 Vlie 1 1kj W*	24-11 Schev 2 1kj Z*
09-10 Hbz 1 1kj N	26-11 Schev 1 1kj Z*
11-10 Hbz 1 1kj N	08-12 Egm 1 1kj N*

- Kokmeeuw - *Larus ridibundus*

Een gemiddeld aantal van 47027 ex. werd gezien (22.3 ex/h). In NH werd 77% van het totaal gezien (90% naar Z), in ZH 18% (90% naar Z) en in Wd 5% (80% Z(W)).

Van aug. t/m nov. kunnen een zestal piekperiodes onderscheiden worden, de meesten echter

vertegenwoordigd door slechts één goede dag. Alleen eind okt./begin nov. duurde de doortrek enkele dagen lang (voornamelijk in NH). In aug. en sep. waren elk één goede dag aan te wijzen (beiden in NH). In okt. waren 3 goede dagen (NH en ZH) en in nov. een vijftal (alle deelgebieden).

In NH werd 62% op leeftijd gebracht (20% 1kj, 1% 2kj, 79% ad).

In ZH kon men 34% op leeftijd brengen (10% 1kj, 5% 2kj, 85% ad).

In Wd werd bij 72% de leeftijd bepaald (13% 1kj, 1% 2kj, 86% ad).

Beste dagen:

20-08	Hbz (3 hr)	2872 Z, 3 N
01-11	Egm (3 hr)	2112 Z, 24 N
12-11	Hbz (4 hr)	1579 Z, 118 N

- Stormmeeuw - *Larus canus*

In NH en Wd werden grote aantallen Stormmeeuwen geteld. Het totaal van 26003 ex. (12.3 ex/h) is echter niet extreem hoog omdat in ZH men nauwelijks Stormmeeuwen telde. Verdeling per deelgebied; NH 79% (58% Z), Wd 21% (52% Z) en ZH 6% (59% Z). Na juli bleven de aantallen in NH laag tot half okt. Na half okt. bleven de aantallen vrij gelijkmatig hoog met enkele uitschieters in nov.

In NH wist men 92% op leeftijd te brengen (8% 1kj, 4% 2kj, 88% ad).

In Wd lukte dit bij 58% (8% 1kj, 5% 2kj, 87% ad).

In ZH werd 63% op leeftijd gebracht (19% 1kj, 5% 2kj, 2% 3kj, 74% ad).

Beste dagen:

07-07	Egm (3 hr)	832 Z, 67 N, 200 tp
11-11	Hbz (3 hr)	940 Z, 39 N
25-11	Ters (5 h)	775 W, 632 O

- Kleine Mantelmeeuw - *Larus fuscus*

Een totaal van 27864 is matig (13.2 ex/h), ondanks dat in NH nog nooit zo veel kleine mantels geteld werden. In NH zag men 67% (70% Z), in ZH 22% (55% Z, 36% tp) en in Wd 11% (95% Z(W)).

Er was sprake van een normaal seizoenspatroon met grote aantallen van aug. tot eind sep. Vervolgens werd de soort in klein aantal gezien met nog slechts enkele ex. in dec.

Te NH benoemde men bij 74% de leeftijd (13% 1kj, 2% 2kj, 1% 3/4kj, 83% ad), in Wd bij 38% (7% 1kj, 1% 2kj, 1% 3/4kj, 91% ad) en in ZH bij 31% (12% 1kj, 0% 2kj, 1% 3/4kj, 87% ad).

Beste dagen:

01-08	Hbz (4 hr)	441 Z, 65 N
19-08	Hbz (3 hr)	406 Z, 24 N
17-09	Hbz (5 hr)	532 Z, 34 N

- Zilvermeeuw - *Larus argentatus*

Er werden 88671 Zilvermeeuwen geteld. Dit was het eerste najaar dat deze soort bij Hbz consequent werd

geteld. 93% van de vogels werd dan ook in NH genoteerd. De bewegingen lijken weinig gericht (35% naar Z, 32% naar N, 33% tp). De tp-aantallen betreffen vogels achter vissersboten.

Het verschijningspatroon is nog vrij onduidelijk. Het lijkt alsof de soort in aantallen afneemt in september en weer in grotere aantallen verschijnt vanaf half oktober. De aantallen zijn in de winter groter dan in de zomer.

Beste dagen:

10-12	Hbz (4 hr)	482 Z, 2963 N
17-12	Hbz (4 hr)	40 Z, 1786 N

- Geelpootmeeuw - *Larus cachinnans*

10-07	Egm	1 N
30-07	Hbz	1 Z
03-08	Schier	1 tp
02-09	Hbz	1 N

- Grote Burgemeester - *Larus hyperboreus*

17-12	Hbz	1 N
26-12	Hbz	1 Z

- Grote Mantelmeeuw - *Larus marinus*

Dit najaar was een van de beste voor de Grote Mantelmeeuw met een totaal van 16452 ex. (7.8 ex/h). In NH zag men 83% van het totaal (22% Z, 59% tp), in Wd 15% (74% Z (W)), en in ZH, waar de soort nauwelijks geteld werd, 2% (63% Z).

In juli en aug. werden grote mantels in kleine aantallen gezien. Vanaf half sep. liepen de aantallen op. In okt. en begin nov. werden regelmatig tientallen ex. per uur geteld. Na half nov. liepen de aantallen weer iets terug tot hooguit enkele tientallen per dag.

In NH werd bij 39% iets over het geslacht opgemerkt; 20% was 1kj, 3% 2kj, 2% 3/4kj en 75% ad.

In Wd werd dit bij 65% gedaan; 22% 1kj, 2% 2kj, 3% 3/4KJ en 74% ad.

ZH bracht 78% op leeftijd; 23% 1kj, 1% 2kj, 6% 3/4kj, 70% ad.

Beste dagen:

16-09	Huisd	8000 tp
23-09	Ame (10 hr)	329 W, 2 O
14-10	Hbz (7 hr)	33 Z, 220 N
01-11	Hbz (3 hr)	168 Z, 1 N

- Drieteenmeeuw - *Rissa tridactyla*

De Drieteenmeeuw was in klein aantal vertegenwoordigd (n= 8897, 4,2 ex/h). In NH werd 46% van het totaal waargenomen (48% Z), in ZH 28% (86% Z) en in WD 26% (93% Z(W)).

In juli/aug. werden enkelingen gezien (behalve 31-07 Bloem 32 Z). In sep. zag men wat vaker meerdere ex. op een dag, maar bleef de soort schaars. Pas in okt. werden met aanlandige wind vooral in NH en WD regelmatig meer dan een honderdtal op een dag geteld. Nov. en dec. lieten nog regelmatig Drieteenmeeuwen zien, doch niet in grote aantallen (met uitzondering van

een dag bij Schev).

In NH wist men van 63% de leeftijd te bepalen; 34% 1kj, 64% ad.

In ZH bij 26%; 25% 1kj, 75% ad.

In WD bij 14%; 20% 1kj, 80% ad.

Beste dagen:

14-10	Hbz (9 hr)	42 Z, 489 N
	Egm (5 hr)	25 Z, 174 N
	Zandv (3 hr)	11 Z, 235 N
15-10	Tersch (3 hr)	1347 W
26-11	Schev (8 hr)	1249 Z

5.13 Sterns - *Sternidae*

- Lachstern - *Gelochelidon nilotica*

03-08	Schev	1 Z*
10-08	Weka	1 ad + 1 1kj Z
30-08	Schev	2 ad Z*

- Reuzenster - *Sterna caspia*

22-07	Hbz	1 ad Z
25-07	Schev	1 N*

- Grote Stern - *Sterna sandvicensis*

Voor de Grote Stern was het een redelijk najaar (n= 70779, 33,6 ex/h). In NH werden de meeste ex. gezien (61%, 61% Z), ZH leverde 29% van het totaal (64% Z) en WD 10% (87% Z(W)).

Tot half aug. was de Grote Stern in wisselende aantallen te zien, doch zowel N-als Z-waarts vliegend. Vanaf half aug. werden de aantallen groter en kreeg de Z(W)-waartse richting de overhand. Vooral in de tweede week van sep. kwamen grote aantallen door. Tot het eind van deze maand bleven de aantallen redelijk hoog doch hierna werd de soort plotsklaps schaarser om na okt. geheel te verdwijnen. Opvallend was dat de soort in NH langer te zien was dan in ZH. Er waren nog vier nov.-waarnemingen doch de laatste 3 ex. vlogen op 3-12 te Bergen langs.

Van alle waargenomen vogels werd bij 11% de leeftijd genoteerd; 18% was 1kj en 82% ad.

Beste dagen:

22-07	Hbz (3 hr)	341 Z, 1032 N
31-07	Hbz (6 hr)	82 Z, 1410 N
13-08	Hbz (4 hr)	1015 Z, 200 N
09-09	Hbz (5 hr)	1174 Z, 299 N

- Visdief/Noordse Stern - *Sterna hirundo/paradisaea*

Het najaarstotaal voor de "noordse dief" was redelijk (n= 123942, 58,8 ex/h). Langs ZH vlogen de meeste vogels (53%, 85% Z), gevolgd door NH (43%, 89% Z) en Wd (4%, 94% Z(W)).

In juli bleef het voorkomen beperkt tot wat heen en weer vlieg. Vanaf de tweede week van aug. begonnen de vogels opeens dagelijks in grote aantallen gericht naar Z te vliegen. Na deze piek in de

tweede helft van aug. namen de aantallen alleen maar af totdat in okt. nog maar enkele "diefjes" per dag gezien werden. In NH volgden in nov. nog een tiental "diefjes", doch veruit de laatste was een Visdief op 24 dec. te Schev.

In ZH werd bij 69% van de "diefjes" de soort genoteerd (bijna 100% Visdief).

In NH lukte dit bij 24% van de diefjes (98% Visdief).

Van de "diefjes" bij Wd werd slechts 4% op soort gebracht (56% Visdief).

Bij de Visdief werd bij 22% de leeftijd genoteerd (25% 1kj, 75% ad) en bij de Noordse Stern werd dit bij 82% gedaan (43% 1kj, 57% ad).

Beste dagen:

13-08	Hbz (4 hr)	5670 Z, 273 N
	Schev (9 hr)	3824 Z, 42 N
17-08	Hbz (4 hr)	6364 Z, 116 N
	Bloem (4 hr)	3911 Z, 8 N
22-08	Hbz (5 hr)	4138 Z, 63 N
	Schev (12 hr)	5814 Z, 37 N

- Brilstern - *Sterna anaethetus*

24-07	Hbz	1 Z (aanvaard CDNA)
-------	-----	---------------------

- Dwergstern - *Sterna albifrons*

Een gemiddeld totaal van 823 ex. werd gezien (0,4 ex/h). Iets meer dan de helft (51%) van de waarnemingen kwam uit ZH. Hierna volgden NH (37%) en Wd (12%). De vogeltjes vlogen gericht langs (91% Z).

In juli passeerden slechts enkele ex. Dagen met meer dan een tiental ex. vielen vrijwel allemaal in aug. Na aug. was het meteen over met de trek; in sep. volgden nog slechts enige ex. Er waren twee okt.-waarnemingen waaronder een late op 26 okt. (1 Z, Hbz.).

Beste dagen:

13-08	Schev (5 hr)	77 Z
15-08	Schev (3 hr)	76 Z
16-08	Hbz (3 hr)	99 Z, 2 N

- Zwarte Stern - *Chlidonias niger*

Van de Zwarte Stern vlogen er maar liefst 992 langs (0,5 ex/h). ZH was goed voor 51 % van de waarnemingen, NH voor 43% en Wd voor 6%. 87% vloog naar Z.

Er was dit najaar duidelijk sprake van een trek golfje welke zich afspeelde tussen 15 en 22 aug. bij zowel ZH als NH. Dagelijks trokken tientallen vogels langs. In juli en de rest van aug. wwerden er kleine aantallen gezien. In sep. is het eigenlijk al gedaan met de trek, hoewel in NH nog regelmatig enkelingen langs vliegen. Op 7 okt. wordt te Schev. het laatste ex. gemeld.

Beste dagen:

20-08	Schev (4 hr)	86 Z
22-08	Schev (6 hr)	93 Z
	Hbz (5 hr)	74 Z, 5 N

- Witvleugelstern - *Chlidonias leucopterus*

14-08	Schev	1 ad wkl Z
-------	-------	------------

5.14 Alkachtigen - Alcidae

- Alk/Zeekoet - *Alca torda/Uria aalge*

Het totaal van 13013 Alk/Zeekoeten was na het totaal van 1985 het hoogste totaal in een najaar wat ooit werd vastgesteld. Het uurgemiddelde van 6,2 ex/h behoort tot de 4 beste najaars-uurgemiddelden. In NH namen verreweg het grootste deel van de waarnemingen voor haar rekening (86%), gevolgd door ZH (11%) en Wd (3%). De extreem lage aantallen bij Wd zijn te verklaren door het ontbreken van waarnemingen in de goede tijd voor deze soorten.

Er waren één juli-waarneming te BaZ en enkele in aug. Vanaf half sept. waren regelmatig enkele Alk/Zeekoeten te zien maar pas vanaf tweede week van okt. werden per dag meer dan een tiental gezien. Op 28-10 werd voor het eerst de 100 ex. overschreden. Van 4 tot en met 9 nov. verbleven grote aantallen Alk/Zeekoeten voor de NH-kust gezien de vele honderden ex. die dagelijks waargenomen werden. Te ZH werd hiervan niets opgemerkt. Na deze periode werden in nov. nog redelijke aantallen geteld, in dec. waren de aantallen echter vrij laag.

In ZH wist men 13% van de Alk/Zeekoeten tot één van de soorten te benoemen (10% Alk, 90% Zeekoet), in NH 11% (3,4% Alk, 96,6% Zeekoet), en in Wd 15% (12,3% Alk, 87,7% Zeekoet).

Beste dagen:

04-11	Hbz (4 hr)	692 Z, 32 N
07-11	Hbz (5 hr)	2064 Z, 161 N, 319tp
	Egm (2 hr)	191 Z, 107 N, 55 tp
08-11	Egm (3 hr)	801 Z, 60 N, 8 tp

- Zwarte Zeekoet - *Cephus grylle*

03-09	Hbz	1 1kj N*
23-09	Hbz	1 tp
25-09	Hbz	1 ad wkl N
25-11	Tersch	1 O

- Kleine Alk - *Alle alle*

Een totaal van 146 ex. valt goed in het beeld van de tweede helft van de jaren '80. In Wd (60%) en NH (36%) werd zoals gebruikelijk de meerderheid gezien. De eerste exx. verschenen op 6 okt. (Egm.) en op 15 okt. (Tersch.). Eind okt. werden enige vogels langs de Hollandse kust gezien, maar te Schier. telde men op de 31e 84 exx. (buiten deze topdag werden in Wd slechts 4 exx. gezien). Gedurende de eerste negen dagen werden vervolgens langs de kust van NH enkele tientallen exx. gezien. Hierna was het uit met de pret; na half nov. volgden nog een handvol waarnemingen (2 in dec.).

Beste dagen:

31-10	Schier (3 hr)	80 W, 4 tp
01-11	Egm (2 hr)	8 Z
08-11	Egm (1 hr)	14 Z

- Papegaaiduiker - *Fratercula arctica*

Een totaal van 35 ex. is normaal. Ongewoon was echter het totaal in ZH (20 ex.). Nimmer werd zo'n hoog aantal in ZH waargenomen en nimmer werden er hier meer gezien dan in NH. Het totaal van 13 ex. in NH is ook aan de magere kant. De lastige determinatie van deze soort zal echter zo haar invloed hebben op de representativiteit van de gegevens (veel waarnemingen zijn ook niet beschreven!).

Eind sept. waren er drie waarnemingen. In ZH vielen alle verdere waarnemingen in okt./nov., in NH echter ook nog in dec. In ZH werden 16 ex. gezien op vier dagen te Schev. (29-10 4 Z, 03-11 2 Z, 1 tp, 04-11 4 Z, 11-11 5 Z).

5.15 Roofvogels - Accipitridae & Falconidae

- Wespendief - *Pernis apivorus*

06-08	Hbz	1 Z
08-10	Hbz	1 Z

- Bruine Kiekendief - *Circus aeruginosus*

Er werden 64 Bruine kiekken geteld. De meerderheid vloog langs ZH (46 ex.). De trek speelde zich af van half aug. tot eind sept. Opvallende dagen te Schev. waren 21-08 (14 Z) en 18-09 (19 Z).

- Blauwe Kiekendief - *Circus cyaneus*

Ook bij de Blauwe kiek werden de meeste ex. (64, n=85) in ZH gezien. Bij deze soort was een duidelijke trekpiek zichtbaar van eind okt. tot half nov. Beste dag was 28-10 te Schev. met 15 Z.

- Grauwe kiekendief - *Circus macrourus*

11-11	Schev	1 Z (!?)
-------	-------	----------

- Havik - *Accipiter gentilis*

03-11	Schev	1 Z
-------	-------	-----

- Sperwer - *Accipiter nisus*

De Sperwer was met 96 ex. de algemeenste roofvogel. Ook deze soort werd in Zh (64 ex.) het meest gezien. In ZH werd de soort voornamelijk tussen half okt. en half nov. waargenomen, in NH ook al eerder. Beste dag was 19 okt. te Schev. (20 Z in 5 h).

- Buizerd - *Buteo buteo*

29-08	Hbz	1 Z
21-09	Hbz	1 Z
19-10	Hbz	1 Z
18-11	Schev	5 N

- Ruigpootbuizerd - *Buteo lagopus*

11-11	Schev	1 Z
18-11	Castr	1 Z

- Visarend - *Pandion haliaetus*

07-08	Egm	1 Z
20-08	Schev	1 Z
07-09	Hbz	1 Z
11-09	Hbz	1 Z

- Torenvalk - *Falco tinnunculus*

Van dit valkje werden er 49 genoteerd. Hiervan zag men de meeste ex. in NH (39 ex.). Grootste deel van de waarnemingen kwam uit aug., sept., okt. Veelal betrof het rondhangende vogels.

- Smelleken - *Falco columbarius*

42 Smellekens werden opgemerkt. Hiervan werden er 21 opgemerkt in NH en 19 in ZH. Het eerste ex. vloog langs op 9 sept. langs Schev. Tot in nov. verscheen deze soort regelmatig voor de kust.

- Boomvalk - *Falco subbuteo*

Na enkele waarnemingen juli/aug. werd het leeuwendeel in sept. opgemerkt. Een late was een ex. op 18 okt. te Egm.

- Slechtvalk - *Falco peregrinus*

18-08	Schev	1 Z
11-10	Egm	1 Z
28-10	Schev	1 Z
18-11	Schev	1 N

5.16 Uilen - Strigidae

- Velduil - *Asio flammeus*

29-09	Schier	1 tp
01-10	Schier	1 W
27-10	Schev	1 Z
28-10	Egm	1 Z
04-11	Schev	1 Z
11-11	Schev	1 Z
17-11	Schev	1 Z
01-12	Holwerd	1 tp

5.17 Zeezoogdieren - Phocidae

- Gewone Zeehond - *Phoca vitulina*

04-10 Holwerd 1 W

- Grijze Zeehond - *Halichoerus grypus*

26/27-08 Vlie 1 tp

02-09 Tex 1 tp

28-09 Tersch 5 tp

- Bruinis - *Phocoena phocoena*

08-12 Egm 1 N

26-12 Hbz (2 h) 5 N

- Butskop - *Hyperoodon ampullatus*

15-11 Bergen 1 N